

differentiatie. Hoofdstuk tien bevat enkele afsluitende beschouwingen op basis van de bevindingen van voorgaande hoofdstukken.

Het geheel overschauwend kan zeker gewag gemaakt worden van een titanisch werk dat ongetwijfeld een lacune opvult. Het betekent een waardevolle bijdrage tot het relativeren van, wat de auteur terecht noemt, een stereotiep beeld van de ouderdoding als een geïsoleerd, ideosyncratisch en bizar psychopathologisch verschijnsel. Naar de vorm zijn er slechts enkele beperkte schoonheidsfoutjes op te merken, zoals: een verkeerde definitie van patricide in Bijlage 2; een ontbrekende lijst van de gevallen en de ontbrekende paginering bij de lijst van afbeeldingen. Naar de inhoud was het onvermijdelijk dat een tijdsperiode van ruim 2000 jaar willen overzien slechts een lacunair resultaat oplevert. Zeker voor niet-geschiedkundigen is de tijdslijn doorheen de verschillende hoofdstukken met de historische benadering soms moeilijk te volgen. Verder is het theoretisch hoofdstuk zeer beknopt, het blijft beperkt tot een mozaïek en omvat bijgevolg geen synthese. De theoretische onderbouw van het empirisch onderzoek is smal. Het gedeelte over prevalentie is door het beperkt beschikbaar zijn van bruikbare gegevens onvermijdelijk schraal. Wat het empirisch onderzoek betreft zijn er tal van methodologische beperkingen, die ook door de auteur zorgvuldig worden vermeld, met name: een retrospectieve studie van geschreven bronnenmateriaal, gespreid over een periode van 45 jaar, tijdens dewelke ook in het Pieter Baan Centrum zich grote veranderingen hebben voorgedaan, zelfs op het vlak van het rapporteren zelf. Ten slotte is de voorgestelde typologie interessant, maar zij dient, rekening gehouden met de vorige opmerkingen, sterk te worden gerelativeerd. Het is bijvoorbeeld moeilijk om een ingewikkeld motivatieproces toe te spitsen op één hoofdmotief.

Alles bijeen genomen betreft het een referentiewerk voor al wie geïnteresseerd is in gezin en geweld in het algemeen en ouderdoding in het bijzonder.

Prof. Dr. J. CASSELMAN
U.P.C. Bierbeek, K.U.Leuven

CLEIREN, C.P.M. en NIJBOER, J.F., 'Strafrecht en Strafvordering. Tekst & Commentaar' (2 delen), Deventer, Kluwer, 1997, 1895 p. en 2212 p.

Voor de rechtspracticus is een artikelsgewijze commentaar bij het Strafwetboek en het Wetboek van Strafvordering zeker geen overbodige luxe. In een oogopslag krijgt hij informatie over de toepassing en interpretatie van een bepaald wetsartikel zonder dat hij daarvoor gespecialiseerde handboeken over straf(proces)recht moet uitpluizen. Handboeken bestaan immers doorgaans uit een aaneenschakeling van goed afgelijnde onderwerpen (zoals bv. 'het opsporingsonderzoek'), waarbij strafnormen en procesregels soms in een geheel andere volgorde worden aangesneden dan de reeks die men in de Wetboeken aantreft. Wanneer er vragen rijzen over de toepassing van een concrete wetsbepaling, kan men vaak kostbare tijd besparen door een commentaar daarover te raadplegen. Vereist is wel dat die commentaar een goed

overzicht geeft van de relevante rechtsleer en rechtspraak en dat de basisprincipes van het straf(proces)recht daarbij niet uit het oog verloren worden.

Nederlandse rechtspractici die regelmatig of occasioneel te maken hebben met vraagstukken van straf(proces)recht, beschikken over twee geactualiseerde en overzichtelijke commentaren, gewijd aan resp. het Nederlandse strafrecht en strafprocesrecht. Daarin wordt in een heldere taal de betekenis van elke bepaling uit het Wetboek van Strafrecht (Sr.) en het Wetboek van Strafvordering (Sv.) nauwkeurig toegelicht. Bij elke wetsbepaling wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste rechtspraak, zodat de praktische toepassing daarvan duidelijk naar voor komt. Verder bieden de commentatoren, die zich elk grondig in een bepaald domein van het straf(proces)recht hebben ingewerkt, inzicht door ook rechtsleer en belangrijke omzendbrieven op een overzichtelijke manier te presenteren. De artikelsgewijze commentaren bevatten een rijke schat aan informatie en zijn de vrucht van een titanenwerk: naast de Wetboeken Strafrecht en Strafvordering werd immers uitvoerig ingegaan op de draagwijdte van bijzondere strafwetten en van verdragsteksten, zoals resp. de Wet op de economische delicten (WED) en de Uitleveringswet.

Hoewel per boekdeel minstens 15 auteurs hun medewerking hebben verleend, zijn de commentaren opgesteld volgens een vast en mooi opgebouwd stramien. Eerst wordt de wettekst in een ruimer perspectief geplaatst, waarbij veel aandacht uitgaat naar de voorbereidende werkzaamheden en naar de samenhang met andere bepalingen. Vervolgens wordt de tekst nauwkeurig ontleed en wordt de draagwijdte onderzocht van begrippen die in de rechtsleer en de rechtspraak tot uiteenlopende interpretaties kunnen leiden. Randnummers en in vet gedrukte trefwoorden bieden de lezer daarbij houvast en zorgen ervoor dat commentaren bij bepaalde onderdelen van een wetsbepaling feilloos aan elkaar geregen worden. Het doel van de lijvige volumes Tekst & Commentaar bestaat erin de lezer wegwijst te maken doorheen het kluwen van strafnormen en procesregels en hem te informeren over de interpretatie van wetsbepalingen. Toch is het opzet niet enkel descriptief. Op een scherppinnige manier wijzen de auteurs ook op lacunes in de wetgeving en toetsen zij de degelijkheid van sommige voorstellen tot hervormingen. Tevens wordt ingegaan op de grondslagen van het strafrecht en de strafvordering, zodat ook de 'ruwbouw' van het strafrechtssysteem naar voor komt. Zo plaatst T.N. SPRONKEN kanttekeningen bij het begrip 'opsporing' en gaat hij na of de praktijk van de pro-actieve recherche verenigbaar is met artikel 27 Sv., dat opsporingsbevoegdheden ent op een 'redelijk vermoeden van schuld' (p. 55). Interessant zijn ook de beschouwingen van P.A.M. MEVIS over de verenigbaarheid van de voorwaarden inzake het af luisteren van telefoongesprekken (art. 125f Sv.) en artikel 8 EVRM (p. 260).

Voor Belgische rechtspractici zijn vooral de commentaren bij de instrumenten van primaire en secundaire rechtshulp en bij het EVRM een waardevolle bron van informatie. Het deel over het EVRM, uitgewerkt door A. DEN HARTOG, bevat een helder overzicht van de rechtspraak van het Europees Hof te Straatsburg, waarbij nauwkeurig de grenzen worden afgebakend die de overheid moet eerbiedigen bij het strafbaar stellen van gedragingen of bij de organisatie van het strafproces. Verrij-

kend zijn onder meer haar beschouwingen over de toelaatbaarheid van verklaringen van anonieme getuigen of over de betekenis van het onmiddellijkheidsbeginsel.

Tegen de stelling van de editors dat beide delen van Tekst & Commentaar het Nederlandse straf(proces)recht voor iedereen toegankelijk maken, valt weinig of niets in te brengen. Beide werken banen een pad door de grote massa van strafnormen en procesvoorschriften en vormen een degelijke aaneenschakeling van accurate commentaren, zonder dat de theoretische en historische achtergronden van wetteksten nodeloos lang worden uitgesponnen. Andere troeven zijn de vaste opbouw en de zakelijke stijl, die ervoor zorgen dat ook niet-specialisten een juist beeld krijgen van de toepassing van de bestudeerde wetteksten. Voor hen die inzicht willen krijgen in bepalingen van het Nederlands straf(proces)recht zijn de geactualiseerde delen van Tekst & Commentaar dan ook een onmisbaar werkinstrument.

Bart DE SMET